

Landsomfattende folkehelseilsyn 2024

– fremme god psykisk helse for barn og ungdom

- etter plan- og bygningsloven

Plan- og bygningsloven

Planer etter plan- og bygningsloven skal fremme befolkningens helse og motvirke sosiale helseforskjeller, jf. pbl. § 3-1 første ledd bokstav f). Kvaliteter i nærmiljøet kan fremme eller motvirke folkehelse. Nærmiljøet omfatter både fysiske og sosiale forhold og samspill mellom mennesker.

Plan- og bygningsloven § 1-1 femte ledd krever at hensynet til barn og unges oppvekstvilkår ivaretas i planleggingen. Plan- og bygningsloven likestiller alle arealinteresser og determinerer ikke løsningen ved arealkonflikter. Men- *dersom det oppstår konflikt om et areal, f.eks. konkurranse mellom parkeringsareal og grønne oppholdsarealer, skal hensynet til barns interesser gå foran andre interesser eller prioriteres høyest* (Ot.prp.nr. 32 (2007-2008)).

Hvordan og hva

Utforming av utemiljøer, bygg og offentlige rom har stor betydning for psykisk helse, trygghet og deltakelse i sosiale og kulturelle aktiviteter for barn og ungdom. Det er også vesentlig at sentrale bygg/funksjoner lokaliseres slik at barn og ungdom kan komme seg dit, enkelt og trygt. Utformingen av skoler og barnehager er særlig viktig da dette er en viktig arena som sosial møteplass, både i skoletid og på fritiden. Studier viser at gode utearealer reduserer mengden vold, mobbing og uro blant elevene og stimulerer trivsel, motivasjon og læringsevne. Særlig naturområder eller naturlige områder betyr mye for barn og ungdoms lek og samhandling.

For eksempel:

- Legges til rette for allment tilgjengelige grøntområder, leke- og møteplasser med høy kvalitet i nærheten av der barn og ungdom oppholder seg- ved bolig og ved skole.
- Legge til rette for arealer for uorganiserte lek
- Leke- og treffplasser må ha en størrelse og en utforming som gjør at de kan brukes av ulike aldersgrupper, og gir muligheter for samhandling mellom barn, unge og voksne. (trygghet, inkludering mv)
- Variert terreng og innslag av natur, slik som trær og busker, gir både fysiske og psykiske helsefordeler.

Aktuelle rundskriv/veiledere/rapporter

- Rundskriv T-2/08 Om barn og planlegging, del 1 Rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i planleggingen (RPR).
- Prosjektrapporten *Uteområdet i barnehager og skoler (2019)* - på oppdrag fra Helsedirektoratet, og i samarbeid med Utdanningsdirektoratet. Rapporten presenterer oppdatert kunnskap og anbefalinger for innholdskvaliteter og arealstørrelse for uteområder i skoler og barnehager.
- Skolens utearealer – Om behovet for arealnормer og virkemidler IS-1130 (2003)
- Kunnskapsdepartementets *Veileder for utforming av barnehagens utearealer (2006)*.
- Veilederen *Barn og unge i plan og byggesak* (Kommunal- og moderniseringsdepartementet)